

Tarih ve GÜNce

Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Dergisi
Journal of Atatürk and the History of Turkish Republic
Sayı: 9 (2021/Yaz), ss. 87-114

Geliş Tarihi: 4 Mart 2021

Kabul Tarihi: 31 Temmuz 2021

Araştırma Makalesi/Research Article*

SERİK'TE (ANTALYA) BİR AĞA KÖYÜ: AYANOZ (YEŞİLYURT) KÖYÜ VE KERİMOĞULLARI HAKKINDA DÜŞÜNCELER

Muhammet GÜÇLÜ**

*Bu çalışmamı vatanın varlığı ve birliği uğruna hayatını ortaya koyan
Ayanozlu Topuzoğlu İhtiyat Zabiti İbrahim Efendi ile Çakaloğlu Asteğmen-
Orman Mühendisi Hasan Güçlü'nün aziz anısına ithaf ediyorum.*

Öz

Çalışmada önce eski Ayanoz köyünün antik dönemindeki durumu üzerinde durulmuştur. Türkler döneminde XV. yüzyılın ortalarından itibaren Ayanozlar Yeri, Ayanos, Ayanoz adlı önce cemaat sonra köy adı olduğu görülmüştür. Ayanoz köyü XIX. yüzyıla kadar Torosların eteğinde şimdiki Alacami köyünün doğusunda Depeköy denilen yerde idi. Köy, XIX. yüzyılın ikinci yarısında Kerimoğlu ailesinin arazisinin bulunduğu yeni yerine taşınmıştır. Eski yerinde ise bir süre sonra Alacami ve Kızıllar-önü adlarında köyler kurulmuştur. Köy ahalisi XIX. yüzyıla kadar ağırlıklı olarak hayvancılık yaparken, yer değiştirmesinden sonra daha çok tarım ile uğraşmıştır. Bunun yanında eski Ayanoz köyünde iki, yeni Ayanoz köyünde bir değirmen kaydı vardır.

Bu çalışma ile amacımız Serik'e bağlı Ayanoz köyünün geçirdiği tarihi süreç, yer değiştirmesi, isim değiştirmesi ve köyün önemli unsuru Kerimoğulları ailesi hakkında bilgi vermektir.

Anahtar Kelimeler: Antalya, Karahisar-ı Teke, Serik, Ayanoz, Kerimoğulları, Yeşilyurt.

* Bu makalede Etik Kurul Onayı gerektiren bir çalışma bulunmamaktadır. There is no study that would require the approval of the Ethical Committee in this article.

** Dr. Öğretim Üyesi, Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Kampus/Antalya, (mguclu@akdeniz.edu.tr). ORCID ID: 0000-0001-5590-8743.

A VILLAGE OF LANDLORD IN SERİK (ANTALYA): AYANOZ (YEŞİLYURT) VILLAGE AND THOUGHTS ON KERİMOĞULLARI

Abstract

In this study, firstly, the situation of the old Ayanoz village in the ancient period is focused on. In the Turks period, it is seen that from the middle of the 15th century, it was first a community named Ayanozlar Yeri, Ayanos, Ayanoz, and then a village. Until the 19th century, Ayanoz village was located at the foot of the Taurus Mountains in a place called Depeköy, east of today's Alacami village. In the second half of the 19th century, the village moved to its new location where the Kerimoğlu family's land was located. In its previous place, after a while, new villages named Alacami and Kizillar-onu were established. The village people were predominantly animal husbandry until the 19th century. After the relocation they dealt more with agriculture. In addition, there are two mills in the old Ayanoz village and one in the new Ayanoz village.

The aim of this study is to give information about the historical process of Ayanoz village in Serik, its relocation, change of name and the Kerimoğulları family which was an important element of the village.

Keywords: Antalya, Karahisar-ı Teke, Serik, Ayanoz, Kerimoğulları, Yeşilyurt.

Giriş

Amaç: Türkiye’de yakın dönem Sosyal Tarih çalışmalarının önemli isimlerinden Prof. Dr. Ali Birinci’nin ifade ettiği gibi “*Vatan coğrafyasıyla, mazisiyle ve haliyle şiir olmalı, söylenmeli: türkü olmalı çağrılmalı; kitap olmalı okunmalıdır. Kalplerden vatana, vatandan kalplere yollar açılmalı ve bağrında uyurgezer haliyle yaşamaktan vazgeçilmeli*”¹ veciz sözünden hareketle sırasıyla Antalya şehri, Serik kazası ve Alacami köyü² tarihinden sonra Serik’te ikinci köy incelemesi olarak eski adıyla Ayanoz yeni adıyla Yeşilyurt köyü

¹ M. Şerif Korkut, *Hayattan Çizgiler Tanıdıklarım*, İstanbul, 2006, Ötügen Neşriyat adlı eserin başında bulunan Ali Birinci’nin “Burdur Muharriri Dr. M. Şerif Korkut” adlı makalesinden alınmıştır. s. 9-10.

² Muhammet Güçlü, “Serik’te (Antalya) Değirmenci Bir Köy: Alacami Köyü Hakkında Düşünceler”, *Tarih ve Günce*, 1/2, 2018 Kış/Winter, s. 83-96.

hakkında müstakil bir çalışma yapmaya karar verilmiştir. Elinizdeki çalışma bu düşünceler çerçevesinde oluşturuldu. Böylece yetiştiğim ve kendimi tanıdığım yere olan borcumu bir nebze olsun ödemiş olacağımı ümit ediyorum.

Antalya Köy Çalışmaları: Öncelikle Antalya'da köy çalışmaları üzerinde biraz bilgi verdikten sonra esas konumuz olan Ayanoz köyü konusuna geçmek istiyoruz. Türkiye'de idari tarih çalışmaları XIX. yüzyılın ikinci yarısında, Antalya'da ise XX. yüzyılın başlarında başlamıştır. Köy çalışmaları ise Cumhuriyet döneminde Dahiliye Vekaleti'nin 1928 yılında yayınladığı "*Son Teşkilatı Mülkiyede Köylerimizin Adları*" adlı çalışma ile gündeme gelmiştir. Antalya köylerine ilişkin ise 1930'lu yıllarda Ülkü, Halk Bilgisi Haberleri, Çağlayan ve Türk Akdeniz adlı halkevi dergilerinde bazı incelemeler kendine yer bulmuştur. XX. yüzyılın ortalarından itibaren ise Karataş³, İhsaniye⁴, Serik'te bazı köylerin (Boztepe, Kadriye, Cumalı, Serik) tarımda dönüşümü⁵ ve Manavgat'ta⁶ bazı köyler, Antalya'nın batı köyleri⁷ ile köylerin kuruluşu ve hane sayıları⁸ hakkında bazı akademik çalışmalar yapılmıştır. Antalya'da köy çalışmaları üzerine bir fikir edinmek için Hakan Arslan'ın konuya ilişkin çalışmasına bakılabilir.⁹ Biz de Antalya idare tarihine katkı için önce Müstakil Teke (Antalya) Mutasarrıflığı'nın oluşturulmasına ilişkin bir çalışma yaptık.¹⁰ Sonra Serik'te köy çalışmalarına katkı yapmak üzere Alacami köyü tarihi üzerine müstakil bir araştırma yayınladık. Şimdi de Ayanoz köyü tarihi üzerine bir inceleme yapmış bulunmaktayız.

³ Hilmi Ziya Ülken, Nurettin Şazi Kösemihal, Cahit Tanyol, "Karataş Köyü Monografisi", *İÜ. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, S. 6, 1950, s. 87-103.

⁴ Cavit Orhan Tütengil, "İhsaniye Köyü İncelemesi", *İÜ. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, S. 9, 1954, s. 37-58; Mehmet Yurduseven, "Antalya İhsaniye Köyü İncelemesi", *İÜ. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, S. 15, 1960, s. 99-104.

⁵ Kemal H. Karpat, "Social Effects of Farm Mechanization in Turkish Villages", *Social Research*, 27 (1), 1960, s. 83-103.

⁶ Bahattin Akşit, *Köy, Kasaba ve Kentlerde Toplumsal Değişme*, Turan Kitabevi, Ankara, 1985, s. 6-11.

⁷ John F. Kolars, *Tradition, Season and Change in a Turkish Village*, Illinois, 1963.

⁸ Nejat Göyünç, "Hane Deyimi Hakkında", *İÜ. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, S. 32, 1979, s. 335-342.

⁹ Hakan Arslan, "Türkiye'de Kırsal Sosyolojisinin Gelişiminde Antalya Köy Araştırmaları", *Antalya Kitabı-Selçuklulardan Cumhuriyet'e Sosyal Bilimlerde Antalya I*, Ed. Bedia Koçakoğlu-Bahset Karlı vd., Antalya, 2018, s. 1001-1016.

¹⁰ Muhammet Güçlü, "Müstakil Teke (Antalya) Sancağı'nın Kurulması ve İdari Düzenlemeye İlişkin Bir Belge", *Adalya*, No. III, 1997, s. 289-319.

İlkçağ'da Ayanoz Bölgesi: Serik, ilkçağda Pamphylia bölgesi sınırları içinde olup dağlık kesimini Pisidya bölgesine dahil edenler vardır. Örneğin Pednelisos (Kozan-Bodrumkaya) ve Selge Pisidya yerleşimi içinde kabul edilmektedir.¹¹ Sillyon antik şehri ise Pamphylia bölgesinde yer almaktadır. Ayanoz köyünün bulunduğu yer de antik Sillyon şehrinin hinterlandında bulunmaktadır. Konum olarak Ayanoz köyü bölgesi Sillyon'un kuzey-doğu kesiminde Batı Toroslar silsilesinin içinde yer alan Bozkaya'nın eteğine düşmektedir. Bu bölgede antik dönemden kalma yerleşim yerleri ile bazı işletmelerin bulunduğunu görmekteyiz. Bölgede antik dönemden kalma adı tespit edilemeyen Basırlar Mahallesi'nin üstünde bir kale ile Basırlar'ın alt tarafında bir mezarlık alanı bulunmaktadır. Basırlar Mahallesi'nin batısında Ağılı=Tülübelen mevkiinde halk arasında Saray Bozuğu denen bir yer vardır. Burası öyle anlaşılıyor ki yörede bulunan yöneticinin ikametgâhı olmalıdır. Ayrıca bölgede aşu ve delice şeklinde çok miktarda zeytin ağacı olduğu için Akdikme, Kale Bozuğu, Karakaya, Değirmendere mevkiinde birer zeytinyağı işletmesi ve bunlara bağlı depolama alanları bulunmaktadır. Bunların dışında bölgede küçük çaplı zeytin işletmeleri de bulunmaktadır.¹² Bu yüzden Cumhuriyet döneminin başında Serik nahiye müdürü olan Macit Selekler, 1923 yılına ait raporunda eskiden Ayanoz köyü toprakları olan sahada kurulan Alacami köyünü kastederek “*Bu köy muhitinde eskiden beri aşılanmış zeytin ağaçlarından zeytin ve zeytinyağı istihsal olunur*” demektedir.¹³ Burada Alacami köyü kurulmadan önce onun sahasının Ayanoz köyüne ait olduğunu bir kez daha hemen belirtelim.

A- Ayanoz Köyünün Kurulması

Ayanoz'da Türkler dönemi Anadolu Selçuklu Sultanı Gıyaseddin Keyhüsrev'in¹⁴ 1207 yılında Antalya ile Sillyon'u (Asar, Yanköy hisarı) fethetmesiyle başlamıştır. Bu fetihden sonra Sillyon'un adı Türk kaynaklarına Karahisar- 1 Teke olarak geçecektir. Selçuklu ve Beylikler dönemine ilişkin elimizde ayrıntılı bilgi olmamakla beraber Karahisar-ı Teke'nin kuzey kesiminde bulunan Tekke Köyü'nde Balıbey Zaviye'sinin bulunduğunu

¹¹ Gül Işın, “The Ruins at Kozan-Bodrumkaaya: Pednelissos”, *Adalya*, No: III, 1998, s. 111-120; Adnan Pekman, *Perge Tarihi*, Ankara, 1989, s. 22.

¹² Mustafa Güçlü, Gebiz, 1932, Çakal Aşireti mensubu.

¹³ Macit Selekler, *Yarım Asrın Arkasından-Antalya'da Kemer, Melli, İbradı, Serik*, İstanbul, 1960, s. 132.

¹⁴ Tuncer Baykara, *I. Gıyaseddin Keyhüsrev (1164-1211)*, Gazi-Şehit, Ankara, 1997, s. 36-39.

bilmekteyiz.¹⁵ 1390 yılında Yıldırım Beyazıt'ın Antalya'yı fethetmesiyle Karahisar-ı Teke ile Antalya hep Osmanlıların elinde kalmıştır.¹⁶ 1455 yılı kaydına göre Karahisar'ı Teke'ye (Karahisar) yerleşen Cemaat-i Etrak-ı Serik Yörükleri arasında 63 haneli Ayanozlar Yeri adlı bir cemaat adına rastlamaktayız.¹⁷ Bu bilgi de bize Ayanozlar Yeri'nin (63x5=) 315 nüfusa sahip olduğunu, XV. yüzyılın ortalarından itibaren Serik bölgesinde var olduğunu gösterir. Bölgenin eski yerleşim yerlerinden birisi olan Ayanozlar Yeri, biz tespit edememekle beraber isim olarak Selçuklular hatta Hıristiyanlık dönemine kadar geri gitmesi doğal bir durumdur. Çünkü Ayanoz kelimesinde geçen Aya ifadesi Hıristiyanlık devrinde bir azizi çağrıştırmaktadır.

1530 yılı verilerine göre Serik nahiyesinde 54 haneli (54x5=270) Ayanos adlı yörük grubu görülmektedir.¹⁸ Burada iki husus üzerinde durmak icap eder. Biricisi ismin Ayanos şeklinde yazıldığını ikincisi grubun nüfusunun bir miktar düştüğünü müşahede ediyoruz. Teke Sancağı'nda cemaatler hakkında toplu olarak bilgi veren Behset Karaca, Karahisar'a tabi Ayanos cemaatinden bahsetmekte ve yukarıdaki gibi cemaate 1455 yılında 63 hane, 1530 yılında 54 hane kaydı vermektedir.¹⁹ Keza II. Bayezid'in ölümünden sonra düzenlenen MAD 253 İcmal Tapu Defterine göre Ayanoz cemaati 53 hane, 15 mücerret, 2 kara idi.²⁰ 927 (1518) yılına ait İcmal Defteri'ne (TD 107) göre Karahisar'a yerleşen cemaatler arasında Ayanos ismine rastlanmakta ise de hane ve nefer sayısı yoktur.²¹ 1587 yılına ait ve tımar esasına göre düzenlenen idari taksimatta Ayanoz ismine rastlanmazken, Domuztepeciği (Deniztepesi, araştırmacıların farklı okumaları aşağıda görülmektedir), Bazarağaç (Burmahancı), Candar (Çandır) gibi günümüzde hala kullanılan isimler bulunmaktadır.²² Bunun dışında Ayanoz köyünün 1568 yılında iki kıta değirmeni olup 120 akçe değirmen resmi ödemektedir. Sözü edilen

¹⁵ Balıbey Zaviyesi için bakınız: Muhammet Güçlü, "Kuruluşundan Günümüze Balıbey Mahallesi (Balıbey, Bali Bey, Balbey Mahallesi)-Antalya Kentinde Bir Mahallenin Tarihi Gelişimi", *Kebikeç*, S: 18, 2004, s. 417-427.

¹⁶ Behset Karaca, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı*, Isparta, 2002, s. 43-44.

¹⁷ M. Ali Ünal, "XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağında Aşiret ve Cemaatler", *S. Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 2, 1996, s. 227-228.

¹⁸ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, *Tapu Tahrir Defteri*, No: 166.

¹⁹ Karaca, *Age.*, s. 190.

²⁰ Karaca, *Age.*, s. 492.

²¹ Muhammet Güçlü, *1864-1950 Yılları Arasında Serik (İdari, Ekonomik, Sosyal)*, Antalya, 2000, s. 8-9.

²² Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi, *Teke Mufassalı*, No: 107, H: 996. Bu bilgilere ulaşmamı sağlayan Sayın Prof. Dr. M. Akif Erdoğan'ya çok teşekkür ederim.

değirmenler muhtemelen günümüzde Alacami köyüne bağlı Değirmendere denilen yerde olmalıdır. Çünkü o dönemde Alacami köyü olmadığı için Değirmendere, Ayanoz köyü sınırları içinde bulunuyordu. Ayanoz köyünün doğusunda bulunan Donuzdepeciği (Deniztepesi) köyünde ise 1455 yılında dört kita değirmen olup, 104 akçe değirmen resmi ödemektedir.²³

XV-XVI. yüzyıl Osmanlı kayıtları incelendiği zaman o dönemde var olan Ayanozlar Yeri, Ayanos, Ayanoz adının Cumhuriyet döneminde 1961 yılına kadar Ayanoz şeklinde kullanıldığını görmekteyiz. Ayanoz köyünün yeri dağın eteğinde Kuşlar köyünün kuzeyinde, Alacami köyünün doğusunda bulunan halk arasında Depeköy denilen mevkiye tekabül etmektedir. Daha sonra üzerinde ayrıntılı olarak duracağımız gibi Ayanoz köyü ahalisi bulunduğu yerden on kilometre kadar güneyde günümüzdeki Yeşilyurt köyünü Ayanoz adıyla yeniden kurmaları ile ilk yerleşim yerlerini boşaltmışlardır. Bir ara halk arasında köyün yerine Eski Ayanoz (Ayanoz) dendi ise de bölgeye aşiretlerin (Çakal Aşireti gibi) yerleşmeye başlamasıyla adı Depeköy oldu.²⁴ Günümüzde bu yer halk arasında coğrafi konumuna uygun ifadesiyle Depeköy olarak bilinmekte ve mevki adı olarak kullanılmaktadır. Bu kullanım şekli bile burada bir köy olduğuna işaret etmektedir. Ama hemen şunu ilave edelim ki kaynaklarda Depeköy adıyla bir köy adına rastlamamaktayız. Bölgeden Ayanoz köyünün taşınmasıyla Alacami ve Kızıllar-önü köylerinin oluşmasına ortam hazırlanmış oldu. Ayrıca Depeköy’de bulunan arazilerin de tapu kaydı açısından Kuşlar köyü ahalisine ait olduğu veya yeni sakinlerinin onlardan satın aldığı bilinmektedir. Bu durumda Kuşlar köyünün ahalisinin bir kısmının da eski Ayanoz köyünden taşındığı söylenebilir. Çünkü yeni Ayanoz köyü sakinleri ile Kuşlar köyü sakinleri (Küçükler gibi) arasında akrabalık ilişkisi olduğu da görülmektedir.

²³ Karaca, *Age.*, s. 582. Ayrıca Elmalu kazasına bağlı Ayanoz (Ayvaköy) köyünün 1455’de 2654, 1530’da 44000, 1568’de 38242 akçe hasılı bulunmaktadır. Karaca, *Age.*, s. 577, 581; 1455 yılında geçen Ayvaköy kaydının TD 107 ve müteakip kayıtlarda Ayanoz’a çevrildiği anlaşılmaktadır. Bundan dolayı 1530-1568 kayıtlarında Finike nahiyesine bağlı Ayanoz’da Ulu derenin çeltik nehri olarak kaydı bulunmaktadır. Karaca, *Age.*, s. 441-443, 254. Ama daha sonra bu köye Ayvasıl dendiği kayıtlarda sabittir. Bazı araştırmacılar bunu Aya Vasili şeklinde okumaktadır. Bu okunuş tarzı doğru olmasa gerektir. Bütün bu bilgilerden sonra Elmalı Kaymakamlığı’nın teklifi üzerine 23 Mart 1929 tarihinde Antalya Vilayeti Umumi Meclisi’nde Ayvasıl köyünün adı Kocapınar olarak değiştirilmiştir. Günümüzde resmi olarak Kocapınar olarak kullanılmakla beraber halk daha çok Ayvasıl demektedir. *Resmi Antalya*, 12 Nisan 1929, s. 3.

²⁴ Hava Güçlü, Kızıllar-Çakal, 1938.

Ayanoz Adının Menşei ve Değiştirilmesi: Serik nahiyesi hakkında görevi gereği ilk çalışmayı yapan Macit Selekler, hazırladığı raporunda Ayanoz isminin menşei bulmanın mümkün olmadığını, eski Rumca isimlerden kalmışa benzediğini ifade eder.²⁵ Aya Sofya, Aya Yorgi bağlamında düşünüldüğü zaman Ayanoz isminin Aya Noz'dan geldiğini ve bir Hristiyan azizini ifade ettiğini söyleyebiliriz. Ama burada geçen Noz'un anlamının ne olduğu konusu bizim için henüz meçhuldür. Ama Eskiçağ Tarihi uzmanı olan Prof. Dr. Turan Kaçar ile yaptığımız fikir alışverişinde Ayanoz'un Ayanos şeklinde de kullanıldığını ifade etmiştir. Yukarıda belirttiğimiz gibi bir kısım arşiv belgelerini bu şekilde okuyan araştırmacılar da bulunmaktadır. Ayrıca Sayın T. Kaçar, Aya-nos'ta geçen nos ifadesinin yol anlamına gelebileceği gibi nosos'un hastalık, numos kelimesini ise mera ve otlak anlamına geldiğini ifade etmiştir.²⁶ Sözü geçen ifadeleri köyün bulunduğu yeri göz önüne alarak tahlil edersek dağın eteğinde olduğu için antik yerleşimler arasında bulunan bir nos=yol güzergâhında bulunmaktadır. Köyün bulunduğu yerde olabildiğince numos=mera ve otlak alanları da bulunmaktadır. Karahisar-Teke bölgesine gelen kimi aşiretler mera ve otlak özelliğinden dolayı buraya (Çakal Aşireti gibi) yerleşmiş olmalıdır.

Uzun süre kullanılan Ayanoz adı, İttihat ve Terakki ile başlayan Cumhuriyet döneminde devam eden Türkçe'ye uymayan yabancı isimleri değiştirme anlayışı çevresinde değiştirilmiştir. Nasıl Antalya merkezde Rumkuş adı 1929'da İl Genel Meclisi kararıyla Yeşilalan, 8 Mart 1930 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle Erenkuş olduysa²⁷ Ayanoz adı da uzun yıllar sonra Yeşilyurt olarak değiştirilmiştir. Ama resmi evraklar 1929, 1944 yıllarında hala Ayanoz adını kullanmaktadır. Demokrat Parti döneminde de böyle kullanıldığı görülmektedir. Emekli öğretmen Hasan Ali Topuz ile yaptığımız sohbet sırasında 1961-1962 Eğitim-Öğretim döneminde Aydın-Nazilli'de öğretmen olarak çalışırken ailesinden gelen mektubun üzerinde Yeşilyurt yazdığını ifade etmiştir. Bir mektupla bu durumu ailesine sorduğunu ve gelen cevapta köyün adının Yeşilyurt olarak değiştirildiğini öğrenmiştir.²⁸ Resmi evraklar da Hasan Ali Topuz hocamızın verdiği bilgiyi destekler mahiyettedir. Çünkü 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 2/ç

²⁵ Selekler, *Age*, s. 131.

²⁶ Prof. Dr. Turan KAÇAR, Medeniyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Eskiçağ Tarihi Öğretim Üyesi.

²⁷ Muhammet Güçlü, "1935 Yılı: Alanya ve Atatürk", *Alanya 11. Tarih ve Kültür Semineri*, Ed. Faruk Nafiz Koçak, Konya, 2007, s. 280; Falih Rıfki, *Bizim Akdeniz*, Ankara, 1934, s. 280.

²⁸ Hasan Ali Topuz, *Ayanoz*, 1941, Emekli Öğretmen, 7 Aralık 2017.

maddesine göre İçişleri Bakanlığı'nın 26.10.1960 tarihli onayı ile Serik İlçesi Merkez Bucağı'na bağlı Ayanoz köyünün adı Yeşilyurt olarak değiştirilmiştir. Bu karar İçişleri Bakanlığı'nın 42 sayılı bülteninde 1961 yılında yayınlanmıştır. Aynı kararla Serik ilçesinde Burmancı adı Burmahancı, Kadriye adı Akkınlar, Zaimler adı Gökçay, Macar adı Gebiz olarak değiştirilmiştir.²⁹

B. Ayanoz Köyünün Yer Değiştirmesi

Ayanoz köyünün yer değiştirmesini anlamak için Kerim Oğulları ailesi hakkında fikir sahibi olmak icap etmektedir. XVIII. Yüzyılın ilk yarısına ait Yörük ve Voynuk Ahkam Defteri'nde bulunan 15 Zilka'de 1136/22 Temmuz 1724 tarihli Maraş Beylerbeyi, Malatya Voyvodası ve Kadılarına gönderilen hükümde "... Kars-ı Zülkadiriye Mütessellimi taife-i mezbureden Kerim Oğlu Cema'ati reayaların bi-vech ve mugayir ferman zahire ve deve ve bunun emsali nesne mutalebesiyle taciz ve cema'at-i mezbureye sabıka Kethüda olan Halil dahi Mütessellim-i mezbur ile ittifak ve fukaraya tecrim kaydında olduklarından aşiret hanı Bekir oğlu Deli Hasan ve sairleri" kaydından³⁰ Kerim oğlu adlı bir cemaat olduğu, Dulkadir Oğulları bölgesinden Anadolu'ya yayıldıkları, Teke Sancağı'na da buradan geldikleri düşünülebilir. Burada hükümde geçen Kars-ı Zülkadiriye kaydının günümüzde Osmaniye'ye bağlı Kadırlı olduğunu ilave edelim. Ayanoz köyünün eli kalem tutan büyüklerine göre Kerim Oğulları köye Manavgat'tan gelmiştir.³¹ Bu durumda Kerim Oğlu Cema'ati, Dulkadir bölgesinden önce Alaiye Sancağı'na sonra biraz daha batıda bulunan Teke Sancağı'na gelmiş olmalıdır. Ancak Kerim Oğulları ailesinin Ayanoz köyüne nereden ne zaman geldikleri şimdilik tam olarak belli değildir. Ama Kerim Oğulları ailesi tıpkı Eğirdir'de Karçinoğlu Veli Ağazade Hüseyin Ağa (1799-1800)³² ile Serik'te Serçeşme Oğulları (Çakallık köyü) gibi XVIII. Yüzyılın sonları³³ ile XIX. yüzyılın başlarında Ayanoz köyünün olduğu toprakların sahibi olmuş olmalıdır. Burada büyük çaplı

²⁹ İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, *Antalya İli Bülteni*, S. 42, 1961, s. 21-22. Bu belgeye ulaşmamızı sağlayan Kumluca ilçesinin değerli yerel tarih araştırmacısı Sayın Turgut Eken'e teşekkür ederim.

³⁰ Mehmet Ak, "Yörük ve Voynuklara Dair Önemli Bir Kaynak: Yörük ve Voynuk Ahkam Defteri (16 Zilka'de 1116/12 Mart 1705-3 Cemaziyelevvel 1147/1 Ekim 1734)", *Belgeler*, C. 32, S. 36, Ocak 2011, s. 29-30.

³¹ Hasan Ali Topuz, *Ayanoz*, 1941, Emekli Öğretmen, 7 Aralık 2017.

³² Süleyman Şükrü, *Seyahatü'l-Kübra*, Yay. Haz. Hasan Mert, Ankara, 2013, s. 48-49.

³³ Selekler, *Age.*, s. 136-137.

ziraat yaptıkları için çevre köyleri ortakçı olarak çalıştırdılar. Bu köylerden birisi de Ayanoz köyü (eski Ayanoz) ahalisi olup, ahali önce ikili bir hayat yaşamış sonra tarım yaptıkları yere taşınmış olmalıdır. Bu yüzden Ayanoz köyünün nüfusu 1831 yılında 28-30 kadar düşmüştür. 1836 yılının Nisan ayında Sillyon'dan (Asar) Aspendos'a giden Charles Texier, Pinalar (Pınarcık) ile Kuşlar köylerinden söz eder. Bir tepe üzerinde olan Kuşlar köyünün göz alabildiği kadar yeşillik ve bakir ormanlara sahip olmasına rağmen salgın hastalık yüzünden burada geceleme tehlikelidir. Çünkü İngiliz seyyah Daniell burada tehlikeli hummaya tutulmuş ve sonra ölmüştür. Ayrıca seyyah burada Kuşlar köyünden başka bir yer yok diyerek Ayanoz köyünün henüz taşınmadığını ifade etmek istemiştir.³⁴ Keza Charles Texier'in Daniell'e ilişkin verdiği bilgiye karşın Rahip E. T. Daniell'in 1842 yılının Temmuz ayının sonlarında geldiği Aspendos'ta ateşlendiğini, hasta bir durumda Adalya'ya ulaştığını ve sonra da öldüğünü bilmekteyiz.³⁵

Ama XIX. yüzyılın sonlarında Ayanoz köyünün nüfusunun dört kat artarak 120'ye ulaştığı görülmektedir. Bu durumda şimdiki Yeşilyurt köyünün yerine kurulan Yeni Ayanoz köyünü işaret etmektedir. Ayanoz köyünün ne zaman yer değiştirdiğine ilişkin kesin bir kanıt henüz ulaşılamamıştır. Ama köy bölgesinde Alacami ve Kızıllar-önü/Kızıllar köylerinin kurulması, Ayanoz köyünün taşındığına işaret görülebilir. Sözünü ettiğimiz iki köy, 1864 Vilayet Nizamnamesi düzenlemesinden sonra kurulduğu bilindiğine göre Ayanoz köyü 1864 yılından önce yer değiştirmiş olmalıdır. Köy neden yer değiştirdi bu hususta da kesin bilgi sahibi değiliz. Ama salgın hastalık sebebiyle böyle bir iş yapıldığı gibi susuzluktan ve iş dolayısıyla da yer değiştirilmiş olabilir. Şayet bu yer değiştirme susuzluk için yapılmış ise köy ahalisi hayvancılıktan tarıma geçiş yapmış olmalıdır. Çünkü yukarıda görüldüğü gibi XV. yüzyılın ortalarından itibaren Osmanlı belgelerinde Ayanoz köyü ahalisi Cemaat-i Etraki Serik'e bağlı sayılmaktadır.

Serik kazasına³⁶ bağlı Ayanız/Ayanoz köyünün 1831 nüfus sayımına göre 14 erkek nüfusu bulunmaktadır. Bu sayıya kadın nüfusu da eklendiğinde 28-30 arasında nüfus barındırdığına hükmedilebilir. Günümüz

³⁴ Charles Texier, *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, Çev. Ali Suat, Latin Harflerine Aktaran: Kazım Yaşar Koprman, Sadeleştiren: Musa Yıldız, C. 3, Ankara, 2002, s. 458.

³⁵ T. A. B. Spratt-Edward Forbes, *Mütevveffa Rahip E. T. Daniell'in Eşliğinde Milyas, Kıbratis ve Likya'da Yolculuklar*, C. II, Çev. Doğan Türker, Antalya, 2008, s. 33-35.

³⁶ Enver Ziya Karal, *Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı 1831*, Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1943.

şartlarında nüfus az gibi gözükse de Çandır'ın 23, Pınarcık'ın 51 ve Üründü'nün 21 erkek nüfusa sahip olduğunu belirtmek isteriz.³⁷ Pınarcık köyünün nüfusunun bu derecede yüksek olmasının sebebi değirmencilik amacıyla bölgeye gelen Rumların oraya yerleşmiş olmasıdır. XIX. yüzyılın başlarında Ayanoz köyünün doğusunda herhangi bir yerleşim yeri gözükmezken batısında yukarda da belirttiğimiz gibi Pınarcık köyü bulunmakta ve nüfusu da çevre köyler arasında en yüksek (100-105) olanıdır. Köyün taşındığı veya taşınacağı yeni yerinin batısında Çandır, doğusunda Deniztepe ve Üründü köyleri bulunmaktadır.

1873 yılına tekabül eden Konya Vilayet Salnamesine göre Serik nahiyesine bağlı köyler arasında Ayanoz köyünün adı geçmemektedir. Buna ilaveten eserde Kuşlar, Kızılar-önü, Alacami ve Üründü adları da yoktur.³⁸ Dolayısıyla bu bilgi pek sağlıklı bir bilgi değildir. Bu durumda bu köyler 1876 yılında çıkarılan Nevahi Nizamnamesi ile kurulmuş olmalıdır.³⁹ 1898 yılına tekabül eden 27. Konya Vilayet Salnamesine göre Serik nahiyesine bağlı olan Ayanoz köyünde 17 hanede 120 nüfus yaşadığı görülmektedir. Aynı şekilde Üründü köyünde 35 hanede 139 nüfus, Kuşlar köyünde 11 hanede 58 nüfus, Kızıllar-önü köyünde 11 hanede 56 nüfus ve Alacami köyünde ise 270 nüfus bulunmaktadır. Alacami köyünün hane sayısı (54 kabul edilebilir) belli değildir.⁴⁰ Kızıllar-önü ile Kuşlar köyünün hane sayısı 11 gibi küçük bir sayıdır. 4 Mayıs 1914 tarihli irade-i seniyye göre Teke (Antalya) Sancağı, Müstakil Mutasarrıflık haline dönüştürülürken hazırlanan idari yapılanmada Serik nahiyesine bağlı Ayanoz köyünün nüfusunun 215 olduğu tespit edilmektedir. Ama bu çizelgedeki farklı okumaları bir yana bırakarak söylemek gerekirse Alacami, Kızıllar-önü, Deniztepesi, Üründü gibi bilinen köylerin adının olmaması biraz düşünmemize sebep oluyor. Teke Sancağı Meclis-i Umumisi'nin 17 Aralık 1914 tarihli mukarrerat kayıtlarına göre bazı düzeltmeler yapılsa da yine Serik nahiyesindeki eksikliklerin giderilmediği görülmektedir.⁴¹ Bir yıl sonra Dahiliye Nezareti'nin talebi üzerine Müstakil

³⁷ Mehmet Ak, "Teke Sancağında 1831 Sayımına Göre Nüfus ve Yerleşme" , *History Studies International Journal of History*, Volume 6, Issue 3, April 2014, s. 32-33. 1831 sayımına göre 84 erkek nüfusa sahip olan Kuşçular köyünün yandığını daha sonra Meteris Boğazı büküntülerinde Büğüş köyünün kurulduğunu ifade etmek isteriz. Macit Selekler, *age.* , s. 133.

³⁸ *Konya Vilayet Salnamesi*, 1289, Def'a: V, s. 190-192.

³⁹ Vecihi Tönük, *Türkiye'de İdari Teşkilat*, Ankara, 1945, s. 209.

⁴⁰ *Konya Vilayet Salnamesi*, 1314, Def'a: 27, s. 270-365.

⁴¹ Kerim Sarıçelik, "Teke (Antalya) Sancağı'nın Konya Vilayeti'nden Ayrılarak Bağımsız Hale Getirilmesi ve İdari Yönden Yeniden Düzenlenmesi" , *Bilgi-Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 93, Bahar 2020, s. 95-96, 102-103.

Teke Mutasarrıflığı tarafından hazırlanan 25 Ağustos 1915 tarihli idari yapı ve nüfusu gösteren çizelgede Serik Nahiyesi'ne bağlı 33 köy ile 27 aşiret ve mahalle adı geçmekte olup bunlardan birisi Ayanoz köyü idi. Bu çizelgeye göre Ayanoz köyünde 149 kadın, 106 erkek olmak üzere toplam 255 nüfus yaşadığı anlaşılmaktadır.⁴²

Serik Nahiye Naibi'nin 8 Rebiülevvel 1332/4 Şubat 1914 tarihinde düzenlediği tereke kaydına göre Serik Nahiyesi'nin Ayanos köyünden Hasan oğlu Hüseyin'in askerlik hizmetini ifa ederken vefat ettiği, varisinin er karındaşı Hasan olduğu ve başkaca varisinin olmadığı kaydedilmiştir. Karar Serik Nahiyesi Şer'i Mahkemesi'nde ilan olmuştur. Bu kayıttan Hasan oğlu Hüseyin'in vefat ettiği sırada ana ve babasının sağ olmadığı anlaşılmaktadır. Yine Serik Nahiye Naibi'nin 8 Rebiülevvel 1332/4 Şubat 1914 tarihinde düzenlediği tereke kaydına göre Serik Nahiyesi'nin Ayanos köyünden Çakaloğlu Mehmet bin Ali'nin (Ali oğlu Mehmet) askerlik hizmetini ifa ederken vefat ettiği, varisinin pederi Ali Ağa olduğu, başkaca varisi olmadığına karar verilmiştir. Bu karar Serik Nahiyesi Şer'i Mahkemesi'nde ilan olmuştur. Söz konusu karardan Çakaloğlu Mehmet Efendi'nin babası dışında anası ve kardeşinin olmadığını öğreniyoruz.⁴³

C- Cumhuriyet Döneminde Ayanoz (Yeşilyurt) Köyü

Serik nahiye müdürü Macit Selekler'in 21 Aralık 1923 tarihinde hazırladığı layihaya göre Ayanoz köyünün Kocadayılar, Çakal, Yusufklar adlarında üç mahallesi bulunmaktadır.⁴⁴ Bu ifadeden günümüzde Hüsemeler olarak bilinen mahallenin adının Çakal olduğu, Araplar adlı mahallenin henüz oluşmadığı anlaşılmaktadır. Çünkü 1915 yılı itibariyle 34 hanede 114 kadın, 120 erkek olmak üzere 234 nüfusa sahip olan Çakal aşiretinin⁴⁵ büyük kısmı Gebiz havalisine yerleşmekle beraber bir miktarı da Ayanoz ve Kuşlar köylerine yerleşmiştir.⁴⁶ Ayanoz köyünde bulunan Çakal Mahallesi bu yerleşmenin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ama Araplar Mahallesi'nin oluşması için Kerimoğulları ailesinin tarım ve ticari düzeninin dağılmasını

⁴² Mehmet Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", *Adalya*, S. XVII, 2014, s. 312, 317-318.

⁴³ Selahattin Büber, *59 Numaralı Antalya Şer'iyeye Sicili Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H. 1329-1332/M. 1911-1913)*, Antalya, 2017, s. 271.

⁴⁴ Selekler, *Age.*, s. 118.

⁴⁵ Mehmet Ak, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", s. 318.

⁴⁶ Selekler, *Age.*, s. 143.

beklemek gerekmektedir. Çünkü II. Meşrutiyet dönemine kadar ağaların Afrika'dan işçi ve ırgat getirmeleri bir gelenektir.⁴⁷ Ağanın düzeni bozulunca ırgatlar köyün bir kenarına gerek ağanın topraklarına gerekse de satın aldıkları topraklara yerleşiyorlardı. Bundan dolayı Antalya havalisinde Araplar adlı birçok köy veya mahalleye rastlamak mümkündür. Antalya vilayetinin doğu kısmında Arapların yerleştiği köylerde elli denek üzerine yapılan bir araştırma için Prof. Dr. Esmâ Durugönül'ün çalışmasına bakılabilir.⁴⁸ Ama bu çalışmada Kundu ile Manavgat-Sarılar köyünün dışında bölgede Arapların yerleştiği köy adının telaffuz edilmediği ifade edilmelidir. Söz konusu çalışmada gözlerimiz Ayanoz köyüne bağlı Araplar Mahallesi'ni boşuna aramıştır.

1923 yılı verilerine göre Ayanoz köyünde 45 hanede 119 kadın, 106 erkek olmak üzere 225 nüfus yaşamaktadır.⁴⁹ Köyde erkek nüfusun bir miktar az olduğu görülmektedir. Bu durumda on yıl süren Trablusgarp, Balkan Savaşları, Harbi Umumi ve Milli Mücadele ile açıklanabilir. 26 Haziran 1926 tarihinde Serik yeniden kaza olduktan sonra⁵⁰ idari durumu yansıtan *Köylerimiz* adlı esere göre Serik kazasının Serik (56 köy) ve Gebiz (21 köy) adlarında iki nahiyesi olduğu, Ayanoz köyünün Serik merkez nahiyeye bağlı olduğu görülmektedir.⁵¹ Ayanoz köyünün adıyla bütünleşmiş en önemli aile Kerimoğulları (halk arasında Kerimler) ailesidir. Bundan ötürü Macit Bey, Kuşlar ile Kızıllar (Kızıllar-önü) köyleri ahalisinin Ayanoz, Zayımlar (Gökçay) ve Çandır köyleri arazisinde ortaklıkla çalışan aynı karakterli insanlar olduğunu belirtir.⁵² Çünkü 1924 yılında Ayanoz köyünde 30 çift ortakçı öküz bulunmaktadır. Bu sayı Zayımlar'da 45 iken Çandır'da 43 idi.⁵³ Ayanoz'da Kerimoğulları olduğu gibi Zayımlar'da Zayımoğlu, Çandır'da Hocasadeler adlarında toprak sahipleri bulunuyordu. Ama Ayanoz köyünde Kerimoğulları ailesine Topuzlar ile Küçükler ailelerini de eklemek gerekmektedir. Çünkü yeni Ayanoz köyünün temelini bu üç aile oluşturmaktadır. Emekli öğretmen Hasan Ali Topuz'un belirttiğine göre Küçükler ve Topuzlar ailesi eski Ayanoz köyünden gelirken Kerimoğulları

⁴⁷ Grace Ellison, *İstanbul'da Bir Konak ve Yeni Kadımlar*, Çev. Neşe Akın, İstanbul, 2009, s. 30.

⁴⁸ Esmâ Durugönül, *Antalya Siyahileri*, Antalya Kent Müzesi Projesi-Kent-Müze-Tarih Söyleşileri Dizisi-10, Antalya, 2008, s. 6-14.

⁴⁹ Selekler, *Age.*, s. 131.

⁵⁰ Muhammet Güçlü, *1864-1950 Yılları Arasında Serik (İdari, Ekonomik, Sosyal)*, Antalya, 2000, s. 17-18.

⁵¹ TC. Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilat-ı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, İstanbul, 1928, s. 131-132.

⁵² Selekler, *Age.*, s. 131.

⁵³ Selekler, *Age.*, s. 156.

ailesi Manavgat'tan göç etmiştir. Bu üç aileden köye en sonra Kerimoğulları gelmiştir.⁵⁴ Bu ailelerden özellikle Kerimoğulları ailesi üzerinde durmak icap etmektedir.

1- Kerimoğulları ve Kerimoğlu Değirmeni

Yukarda belirtildiği gibi Kerimoğulları ailesinin menşei, bölgeye intikali hakkında net bilgilere sahip değiliz. Ama Ayanoz köyünde aile bireylerinin tarihi değeri olan konakları bulunduğunu bilinmektedir. Ayrıca yaz aylarını geçirdikleri ovada halk arasında bahçalık/bahçelik denilen ve her türlü meyve ağacının bulunduğu bir yerleri vardır. Bu yerin yakınında Tülübelen denen bir yer daha bulunmaktadır. Burası ya ailenin develerini ıhdırdığı yer ya da tümülüsten bozulma bir yer ismi olmalıdır. Ailenin arazileri köyden neredeyse Serik merkeze kadar ulaşmaktadır. Büyük çaplı tarım yapmakta ve çevre köyleri ortakçı olarak çalıştırmaktaydılar. Yukarda ifade edildiği gibi örneğin Ayanoz köyünden 30 çift öküz ortakçılık yaparken, Kuşlar köyünden de 30 çift öküzün ortakçılık yaptığı tespit edilmiştir.⁵⁵ Ayanoz köyünde bulunan ailelerin tamamı Kerimoğulları'nda ortakçılık yaparken, Kuşlar köyünde bulunan ailelerin bir kısmı da Kerimoğulları'nda ortakçılık yapmaktadır. Kerimoğulları ailesinin nerden ne zaman bölgeye geldiği bilinmemektedir. Ama 16 Rebiülevvel 1332/12 Şubat 1914 tarihli kayda göre Serik Nahiyesi'nin Ayanos köyünden Ece Abdil kızı Aişe ile aynı köy ahalisinden Ali oğlu Yusuf Ağa'nın Kadı huzurunda gerçekleştirilen evlilik akdinde şahit olarak bulunan Ayanos karyesi eşrafından Kerimizade Mehmet Ağa ile yine Ayanos karyesi ahalisinden Kerimizade Hüseyin Ağa dikkati çekmiştir. Ayrıca Ali oğlu Yusuf Ağa beş yüz bir kuruş mihri müaccel, beş yüz kuruş mehri muaccel, kendi namına üçyüz sekiz kuruş masraf ettiği ve toplam bin üç yüz yirmi altı kuruş üzerinden şer'i işlem yapıldığı belirtilmektedir.⁵⁶ Bu bilgi ışığında Kerimoğulları ailesinin II. Meşrutiyet devrinde itibaren Ayanos köyünde bulduklarını rahatlıkla söylenebilir. Cumhuriyetin başında Antalya şehrinin önde gelen isimlerinden birisi olan Kerimoğulları'ndan Ayanozlu Mehmet Ağa "*Çocukluğunda pamuk ziraatine*

⁵⁴ Hasan Ali Topuz, *Ayanoz*, 1941, Emekli Öğretmen, 7 Aralık 2017.

⁵⁵ Selekler, *Age.*, s. 156.

⁵⁶ Selahattin Büber, *59 Numaralı Antalya Şer'iyeye Sicili Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H. 1329-1332/M. 1911-1913)*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Tezi, Antalya, 2017, s. 272.

babasının çok ehemmiyet verdiği, çok pamuk kaldırdığını hatırladığını" belirtir.⁵⁷ Bu ifadeden Kerimoğulları'nın hububatın yanında ciddi pamuk ziraati yaptığı anlaşılmaktadır. Kerimoğulları Antalya şehrinde Değirmenönü'nde oturmakta olup, Mehmet Ağa'nın oturduğu ev ise Üçkapılar'dan Kaleiçi'ne girildiğinde karşınıza çıkan konak (şimdiki Urartu Halı) idi. Şehirde önde gelen bir isim olan Mehmet Ağa, her türlü sosyal, kültürel ve yardım derneklerinde boy gösteriyordu. Örneğin 18 Nisan 1929 tarihinde Vali Faiz Bey'in başkanlığında toplanan Antalya Genel Meclisi'nde Belediye İstimlak Kanunu gereği Serik Belediyesi'ne seçilen Hakem Heyeti'nde Ayanoz'dan Kerimoğlu Mehmet Efendi'nin adını görmekteyiz.⁵⁸ İkinci Dünya Savaşı sonrası özellikle Demokrat Parti döneminde tarımda makineleşme ile beraber köye traktör Kerimoğlu ile geldi. Böylece ağa-ortakçı köylü ilişkisi yavaş ortadan kalmaya başladı. 1970'li yıllarda Kerimoğlu ailesinin büyük Ford traktörleri ve bu traktörlerde şoför olarak çalışan birden fazla aile (uşak) ile büyük çaplı pamuk tarımı yaptığı bilinmektedir. Ama diğer ağalarda olduğu gibi modern hayata ve ticarete uyum sağlayamayan Kerimoğulları ailesi de dağılma süreci yaşamaktan kendini kurtaramadı. Önce ortakçı aileler sonra diğer köylüler arazileri almaya başladılar. Hatta diğer ağalarda olduğu gibi Afrika'dan getirdikleri işçi ve ırgatlar köyde Araplar diye bir mahalle oluşturdular. Günümüzde Kerimoğulları ailesinin toprak anlamında köy ile alakası neredeyse olmayıp konakları resimlerde görüldüğü gibi harap vaziyette hala durmaktadır.

Kerimoğlu Mehmet Ağa Camii: Ayanoz köyünün yeni yerine taşınması ile halkın dini ihtiyaçları karşılamak üzere belki önce bir yapı mescit olarak kullanılmıştır. Sonra köyde bir camii inşa edildiği anlaşılmaktadır. Resimlerde de görüldüğü gibi köyün camisini inşa ettiren Kerimoğulları ailesi olduğu için kitabede "*Kerimoğlu Mehmet Ağa Camii, Y. T. 1959*" yazmaktadır. Köyün adı Yeşilyurt olarak değiştikten sonra ikinci bir kitabe yazdırıldığı ve orada ise "*Yeşilyurt Camii, Y. T. 1960*" yazıldığı görülmektedir. Ama 1959 yılından önce caminin adı Ayanoz Camii olmalıdır.

Kerimoğlu Değirmeni: Tanzimat sonrası adalardan Antalya bölgesine gelen Rumlar, Alacami köyünde⁵⁹ olduğu gibi birçok yerde değirmen kurup işlettiği bilinmektedir. Kerimoğlu ailesi Rum ustalara Ayanoz Köyü'nün

⁵⁷ Selekler, *Age*, s. 146.

⁵⁸ *Resmî Antalya*, 10 Mayıs 1929.

⁵⁹ Muhammet Güçlü, Serik'te (Antalya) Değirmenci Bir Köy: Alacami Köyü Hakkında Düşünceler, s.83-96.

Çakal (Hüsemeler) Mahallesi ile Kocadayılar Mahallesi arasında Kısık Deresi üzerine bir değirmen arkı ile bir değirmen yaptırıldılar. Bu değirmene halk arasında Kerimoğlu değirmeni denilmektedir. Söz konusu ark Çakal Mahallesi'nden başlamakta ve Kocadayılar Mahallesi'nde Beyilalanı'na (Beyalanı) kadar gelmektedir. Burada bir değirmen işletmiş olmalarından olsa gerek arkın üstünde bulunan tepeye günümüzde Değirmen Beleni denilmektedir. Değirmenin olduğu yerden devam eden ark Beyilalanı'nın ortasında bulunan zeytinyağı işletmesine ulaşmaktadır. 1970'li yıllarda hem arkın ve değirmenin kalıntısı hem de zeytinyağı işletmesinin (Daşgöçük) bakiyesi görülüyordu. Hemen şunu ilave edelim ki söz konusu ark antik dönemde zeytinyağı işletmesinin su ihtiyacı için yapılmış olabilir. Belki de XIX. yüzyılda Kerim Oğulları tarafından ark üzerine bir de değirmen ilave edilmişti. Çünkü değirmen sonrası Beyilalanı'nda devam eden ark taştan yapılmış olup içi de bir çeşit sıva ile sıvanmış idi. Burada geçen Beyilalanı mevki Cumhuriyet döneminde Üründü köyünde İzzet Ağa Kırı ve Çandır köyü ile beraber ata sporu at yarışlarının yapıldığı önemli yerlerden birisi idi.⁶⁰

2- Ayanoz Köyünde Eğitim Hayatı

II. Meşrutiyet ve Cumhuriyet'in XV. yılı verilerine göre Ayanoz köyünde ilkokul olmadığını görülmektedir. Ayanoz köyüne en yakın ilkokul Çandır köyü ile Serik nahiye/kaza merkezi olan Kökez'de bulunmaktaydı.⁶¹ 1914 yılına ait Konya Vilayet Salnamesi'ne göre Çandır İlkokulu 1899 yılında, Kökez İlkokulu ise 1902 yılında açılmıştır.⁶² Ama bu okulların kendisine ait binaları olmadığı geçici binalarda eğitimini sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Bir de bu dönemde kereste ile bina yapıldığından yapılar uzun ömürlü olmuyordu. Bunlardan Kökez'de bulunan muhtelit (karma) ilk mektebin inşaatına 1916 yılının başında başlanmıştır.⁶³ Kökez'de yapılan muhtelit Mekteb-i İbtidaisi kargir, resmi plana uygun olarak ve emanet usulüyle inşa ediliyordu. Mektep inşaatı zeminden bir metre yükselmiştir. Köyün en havadar yerinde inşa edilen mektebin etrafı açık idi. Muhtelit Mekteb-i

⁶⁰ Muhammet Güçlü, *1864-1950 Yılları Arasında Serik*, s. 55.

⁶¹ Muhammet Güçlü, "XX. Yüzyılın Başlarında Serik", *Türk Kültürü Dergisi*, S. 391, Kasım 1995, s. 693-694.

⁶² *Konya Vilayet Salnamesi*, 1330, s. 731; Muhammet Güçlü, *1864-1950 Yılları Arasında Serik*, s. 46-47.

⁶³ BOA. DH. UMVM. 137/72, Vs. 10, 21 Şubat 1916.

İbtidaisi Hükümet Konağı ile karşı karşıya idi. Antalya'ya giden ana cadde bu iki yapı arasından geçmekte olup yapılar gelip-geçenlerin hemen dikkatini çekmekteydi. Halen Kökez Mekteb-i İbtidaisinde 60 öğrenciyeye karma eğitim veriliyordu.⁶⁴ Çandır İlk Mektebi ise Cumhuriyet döneminde 1928 yılında yeniden yapılmak istenmiştir. Kökez ve Çandır ilkokullarının binalarının uzun ömürlü olmaması, köye olan uzaklığı ve ihtiyaca cevap verememesi doğal olarak Ayanoz köyünün okuma yazma oranını olumsuz etkilemekteydi.

Serik'te nahiye müdürlüğü yapmış olan Macit Selekler 1923 yılında hazırladığı layihasında nahiye çapında münevver denebilecek dört kişi olduğunu, bunun birisinin Konya'da medrese tahsili yapmış olan İhtiyat Zabiti Ayanozlu Topuzoğlu İbrahim Efendi olduğunu belirtir.⁶⁵ Yine Serik nahiyesi Çandır köyünden Helvacı Mehmet oğlu İhtiyat Zabit Vekili Mustafa Hulusi (Ersöz) I. Dünya Savaşı'na ve Milli Mücadele'ye katılmış olup hatıratında Ayanozlu İbrahim Efendi'den bahsetmekte ve hatıratının 19 Temmuz 1337 (1921) tarihine tesadüf eden kısmında; *"Ayanozlu İbrahim Efendi, Çanakçılı (Avan) Mustafa ile görüştük. Çanakçılı Rıza da burada 69. Alayda imiş. Akşam oldu. Hiçbir hadise yok"* demektedir. Mustafa Hulusi Efendi hatıratının 25 Temmuz 1921 tarihine gelen kısmına ise Sakarya Savaşı sırasında yaşanan sıkıntılardan bahsetmekte ve Beylik Köprü'de istasyona giderken; *"Yolda Zaimlerden Koca Nacak Necip'i gördüm. Dönerken mektep (Antalya İdadisi olmalı) arkadaşım Kaşlı Abdullah Efendi'yi gördüm"* diye yazmaktadır. Ayrıca Beylik Köprü'den hareketle Polatlı İstasyonu'na geldiklerini ve gece saat beşte Sivri köyünde açık ordugâhta kaldıklarını belirttikten sonra *"Taburumuzda piyade namına birisi kalmamış. Zabitandan beş kişi gaib deyü. 21 Temmuz 37 (1921) taarruzunda Ayanozlu İbrahim Efendiyle Çanakçılı Mustafa da gaip olmuştur"* diye belirtir.⁶⁶ Tabii Mustafa Hulusi Efendi'nin Ayanozlu İbrahim Efendi'nin kayb olduğu bilgisi gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü yukarıda gördüğü gibi Ayanozlu İbrahim Efendi 1923 yılında yazılan bir raporda Serik nahiyesinde münevverler arasında adı geçmektedir. Ayanozlu İbrahim Efendi'nin kardeşinin oğlu Avni Topuz'dan öğrendiğimize göre İbrahim Efendi medrese eğitimi görmüş olmasından olsa

⁶⁴ Ahmet Kısa, "Müstakil Teke (Antalya) Mutasarrıfı Sabur Sami Bey (Draz) ve Faaliyetleri (24 Ağustos 1914-17 Nisan 1916)", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 39, S. 68, 2020, s. 485.

⁶⁵ Selekler, *Age.*, s. 144.

⁶⁶ Mülazım Mustafa Hulusi, *Bir Kalpaklıının Milli Mücadele Günlüğü*, Yay. Haz. Bayram Kodaman-Fahrettin Tızlak, Isparta, 2006, s. 27-28.

gerek Milli Mücadele sonrası hayatına Serik Müftüsü olarak devam etmiştir.⁶⁷ Bir diğer yeğeni emekli ilkokul öğretmeni Hasan Ali Topuz ise İbrahim Efendi'nin önce Serik'te Tahrirat Katibi olarak çalıştığını sonra Serik Müftülüğü yaptığını (ilk Müftü) ve 1961 yılında ölene kadar da bu görevde kaldığını belirtmektedir.⁶⁸ Buradan şu hükme varabiliriz Topuzoğlu İhtiyat Zabiti İbrahim Efendi'yi Tahrirat Katibi olarak Serik nahiye müdürü Macit (Selekler) Bey almış olmalıdır.

Bu arada Cumhuriyet döneminde Ayanoz köyünden ilk okuyanlardan birisi olarak Antalya Milletvekili Teolog Remzi Yılmaz'ın adını anmak gerekir. Remzi Yılmaz, 1934 yılında Kuşlar köyünde doğmuştur. İlkokulu muhtemelen bölgenin tek ilkokulu olan Çandır İlkokulu'nda, Ortaokul ve Liseyi Isparta İmam Hatip Lisesi'nde, Üniversiteyi Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde okumuştur. Almanya'da Dinler Tarihi konusunda Doktora yapmıştır. Bu manada köyün ilk akademisyeni olup, bu hususta köye belki de Serik'e öncülük etmiştir. Ülkenin değişik yerlerinde din görevlisi, Ankara Vaizliği, Müftü Yardımcılığı, Başbakanlık Toprak ve Tarım Müsteşarlığı Müşavirliği ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü gibi görevlerde bulunmuştur. 15. Dönem Adalet Partisi Antalya Milletvekili olarak TBMM'de yer almıştır. 14 Ekim 1979-12 Eylül 1980 tarihleri arasında Cumhuriyet Senatosu'nda Antalya Üyeliği yapmıştır. 2 Aralık 2012 tarihinde vefat eden Remzi Yılmaz, doğup büyüdüğü köyü olan Ayanoz/Yeşilyurt köyü mezarlığına defnedilmiştir.

Ayanoz köyünde okuma yazma oranının yükselmesi için Aksu Köy Enstitüsü'nü beklemek gerekmektedir. Ne zaman ki Ayanoz köyünden Mustafa Küçük adlı bir öğrenci Aksu Köy Enstitüsü'ne gitti. Onun mezuniyeti ile beraber Ayanoz köyü öğretmenli bir ilkokula kavuştu. Köyün çocukları Mustafa Küçük'ten etkilenmiş olacak ki daha sonra Aksu Köy Enstitüsü'ne giden başka çocuklar oldu. Bunlardan birisi de benim Yeşilyurt İlkokulu'nda (1972-1977) hocam olan Ali Rıza Küçük idi. Bir başkası 1949-1950 Öğretim yılında Aksu Köy Enstitüsü'nden 28 sıra no ile mezun olan Hasan Ali Dursun idi.⁶⁹ Daha sonra Ayanoz, 1941 doğumlu Hasan Ali Topuz da Aksu Köy

⁶⁷ Avni Topuz, Ayanoz, 1945, 6 Aralık 2017 tarihli görüşmemizde edinildi.

⁶⁸ Hasan Ali Topuz, Ayanoz, 1941, Emekli Öğretmen, 7 Aralık 2017.

⁶⁹ *Karanlık Sokak'ta Aydınlanma Aksu Köy Enstitüsü*, Yay. Haz. Yeni Kuşak Köy Enstitüler Derneği, Antalya, 2011, s. 531.

Enstitüsü'ne 1954 yılında girdi.⁷⁰ Bir başka mezun ise Çakal/Hüsemeler mahallesinden Durmuş Ersöz idi.

Aksu Köy Enstitüsü 30 İlkteşrin (Ekim) 1944 tarihinde ilk mezunlarını verdi. 1940 yılında Enstitü'ye 67 öğrenci kaydedilmişti. Öğrencilerin bir kısmı erken hayata atılmak için Ali Merdun gibi sağlıklı olmuştur. Geri kalanlardan 31 tanesi mezun olmuş ve bir köy okulunda görev almıştır. Bunların arasında Serik Kazası Ayanoz (Yeşilyurt) köyünden 8 numaralı Mustafa Küçük'te bulunmaktadır. O da kendi köyü olan Ayanoz köyüne öğretmen olarak atanmıştır.⁷¹ Mustafa Küçük, Aksu Köy Enstitüsü hakkında hazırlanan kitap için verdiği röportajda hayatı, eğitimi, Ayanoz köyü ilkokulunun inşası ve burada 18 yıl süren hizmeti üzerine şunları söylemiştir. O Gülsüm adlı ablanın yardımıyla kimliksiz olarak ilkokula kaydolmaya gittiği zaman Başöğretmen Salih Balaban'ın görünüşünden on yaşında olduğuna kanaat getirdiğini ve okula kaydını yaptığını belirtir. Böylece 1934 yılında eğitime başladığını, üçüncü sınıfa geçtikleri yıl köyün (Çandır olmalı) camisinde okuduklarını, bu sırada okullarının beş sınıflı ilkokul olarak yapıldığını ve beşinci sınıfı bu okulda 1939 yılında tamamladığını ilave eder. Mustafa Küçük'ün okuluyla ilgili söylediklerini veriler de desteklemektedir. Çünkü 20 Aralık 1936 tarihinde yapılan CHP'nin Vilayet Kongresi ve müteakiben sunulan İl Yönetim Kurulu Raporu'na göre Serik Çandır İlkokulu beş sınıfa çıkarılmış ve köye büyük bir okul binası yapılmıştır. Çanakçı Okulu da Çandır'a bağlanmıştır. Bütçe darlığı yüzünden Ayanoz ve diğer köylerde okul binaları yaptırılamamıştır.⁷²

Ayanoz ve çevre köyler için Çandır İlkokulu önemli olduğu için bu köyde okul yapılmasına ilişkin yaşananları biraz daha irdelemekte yarar vardır. Çünkü Antalya Vilayeti Umumi Meclisi'nin 1928 yılında aldığı kararlar ve bu kararların icrasına ilişkin bilgiler arasında Çandır İlk Mektebi'nin inşasına ilişkin bilgiler bulunmaktadır. Buna göre 6501 lira tutarında Serik Çandır köyüne bir ilk mektebin inşası müteahhide ihale edildiği, inşaat levazımının köylü tarafından tedarik ve hazırlanacağı ifade edilmektedir. Ancak Serik Çandır köyünde yapılacak mektebin mahalli halkın itaatsizliği ve inşaat levazımlarının temin edilmediğinden dolayı

⁷⁰ Hasan Ali Topuz, *Ayanoz*, 1941, Emekli Öğretmen, 7 Aralık 2017.

⁷¹ *Karanlık Sokak'ta Aydınlanma Aksu Köy Enstitüsü*, Yay. Haz. Yeni Kuşak Köy Enstitüler Derneği, Antalya, 2011, s. 91-95.

⁷² *CHP 1936 İl Kongresi*, byy. , 1937, s. 49; Faysal Mayak, *Cumhuriyet Halk Partisi Antalya Teşkilatının Faaliyetleri (1931-1951)*, İstanbul, 2015, s. 165.

ihalesinin feshedildiği belirtilmektedir. Buna mukabil Serik merkezde natamam mektebin ikmalî inşası için 2740 lira ile müteahhide ihale edildiği ve inşaatın devam ettiği vurgulanmaktadır.⁷³ Görüldüğü gibi Çandır İlk Mektebi 1928 yılında müteahhide ihale edilmiş olduğu halde köylülerin itaatsizliği ve inşaat malzemesinin tedarik edilmemesi yüzünden ihalesi iptal edilmiştir. Bu ifadelerden Mustafa Küçük hocamızın eğitimini tamamladığı mektebin daha sonra inşa edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Burada yeniden Mustafa Küçük'ün okul hayatına dönecek olursak o, okula gidiş ve geliş sırasında özellikle kış günlerinde çamur deryasından çok zorluk çektiğini hiç unutamaz. İlkokuldan mezun olduğu zaman Nüfus Cüzdanı olmadığı için diplomasını da alamamıştır. Bu arada Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün talimatı ile ülke genelinde Köy Enstitüleri açılmıştır. Bunlardan birisi de Haziran 1940 tarihinde Karanlık Sokak'ta Aksu Köy Enstitüsü adıyla açıldı. Bütün köy çocukları gibi küçük Mustafa da bu Enstitü'ye gitmek istiyordu. Ama ilkokul diplomasını alamamıştı. Köyün Muhtarı olan üvey babası Ali Küçük, Serik Nüfus Memurluğu'nda onu üzerine yazdırdı. Böylece Mustafa Küçük önce Nüfus Cüzdanına sonra Serik Maarif Memurluğu'ndan aldığı yazı ile Aksu Köy Enstitüsü'ne başvurdu. 1940 yılı Haziran ayında Enstitü'nün ilk öğrencilerinden birisi oldu. Burada yarım gün iş yarım gün ders şeklinde eğitim gördü. Mustafa Küçük hayatı boyunca Aksu'da sevecenliği, korumacılığı ve babacan tavırlarından dolayı Halil Araç öğretmenini unutmadığını belirtir. Aksu Köy Enstitüsü'nde son sınıfta okurken 1944 yılında 20 arkadaşı ile beraber köylülerinde yardımıyla Ayanoz köyü ilkokulunu inşa ettiler. O dönemde herkes görev yapacağı okulu yaz ayında yapması bir gelenektir. 1944-1945 Öğretim yılında Ayanoz köyünde öğretmenliğe başladı. Ama okul yapılırken bazı köylüler yardım etmediği gibi köyü terk edenler oldu. Sanki okul onların çocukları için değil de benim öğretmenlik yapmam için yapıldığını düşündüler. Hatta bazıları daha da ileri gittiler ve “*Siz burada ananız babanızla dans oynayın*” gibi yakışsız sözler söylediler. Ayanoz köyü ilkokulunda 18 yıl görev yapan Mustafa Küçük, okulun bahçesinin ağaçlandırılması ve tarhlar oluşturulup çiçeklendirilmesi işini yapmıştır.⁷⁴ Mustafa Küçük hocanın köylüsü olan Ahmet Kındır (1934), II. Dünya Savaşı dönemi uygulamaları ile Ayanoz İlkokulu'nun inşasını şöyle anlatır: Ahmet Kındır köylülerin

⁷³ Resmi Antalya, 13 Mart 1929, s. 5.

⁷⁴ Karanlık Sokak'ta Aydınlanma Aksu Köy Enstitüsü, s.220-224.

Mezbahane'den Serik'e kadar olan yolu yaptığını, bataklık yerleri ufak taş ve çakıl ile doldurduklarını, Ayanız okuluna malzeme çektiklerini belirtir. O zaman Garan Sokak/Karanlık Sokak (Aksu) mezunu Mustafa öğretmen olduğunu, Jandarma vasıtasıyla mezerli Üründü köyüne taş getirmesi için salgın salındığını, Üründü köylülerinin de Ak Mezar'ın taşlarını kırdığını ifade eder. Burmahancı köyü haber alana kadar taşları arabalara yüklediler. Burmahancı ahalişi mezarlığa geldi. Ama arabalarda taşları Ayanoz Okulu'na getirdiler. Babasının Ayanoz Okulu'na eşekle dereden heybelerle kum çektiğini, o dönemde araba, vasıta olmadığını vurgular. Ayrıca Mustafa öğretmen geldiğinde üçten ayrılıp askere gittiğini ilave eder.⁷⁵ Ahmet Kındır'ın bu ifadesinden sanki köyde önce geçici bir yerin okul olarak kullanıldığını anlıyoruz. Emekli öğretmen Hasan Ali Topuz hocamız bu konuda da imdadımıza yetişmekte ve Ayanoz köyü ilkokulunun 1942 yılında açıldığını ve Mustafa Küçük hocamızı müteakiben Sadi Kandemir'in öğretmen olarak geldiğini belirtmektedir.⁷⁶ Muhtemelen bu dönemde okul köyün camisinde eğitim görmüştür. Ama Öğretmen olarak ise Aksu Eğitim Enstitüsü mezunu Eğitmen görev yapmıştır. Ayanoz köyünün saç ayağından birisi olan Topuzlar ailesi mensubu Avni Topuz ilkokul yapılırken köy mezarının taşları yapı malzemesi olarak kullanıldığı için Arap harfli mezar taşının bulunmadığını ifade etmiştir.⁷⁷ Yeşilyurt İlkokulu'nda 1972-1977 yılları arasında okuyan bir öğrenci olarak Mustafa Küçük hocamın yaptığı yürüme yollarında yürüdüm, futbol sahasında top oynadım, nergis ve zambakları kokladım, bizim öğrenci iken çay dediğimiz biberiye bitkisini tanıdım, İlbahar'da bademlerden çağla yedim, daha da önemlisi onun inşa ettiği okulda ve sınıflarda kendimi, ülkemi ve insanlığı tanıma fırsatı yakaladım. Yeşilyurt köylüleri olarak Mustafa Küçük hocamıza ve arkadaşlarına ne kadar teşekkür etsek azdır. Çünkü onun ve arkadaşlarının inşa ettiği okulundan yetişen öğrenciler öğretmen, müverrih, mühendis, doktor, hukukçu, teolog, psikolog, filolog ve akademisyen olarak ülkenin dört köşesinde çalışmaktadır.

⁷⁵ Ramazan Bölük, *Serik Ağzı (Giriş-İnceleme-Metinler)*, İstanbul, 2012, s.338-339.

⁷⁶ Hasan Ali Topuz, Ayanoz, 1941, Emekli Öğretmen, 7 Aralık 2017.

⁷⁷ Avni Topuz, Ayanoz, 1945, 6 Aralık 2017 tarihli görüşmemizde edinildi.

Sonuç

Ayanoz köyü XV. yüzyılın ortalarında düzenlenen Tahrir Defterlerinde Ayanozlar Yeri adıyla kendisine yer bulmaktaydı. Ayanoz köyü XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar Toros Dağları'nın eteğinde eski yerinde idi. XIX. yüzyılın ikinci yarısında Ayanoz köyü yeni yerine taşınınca eski yeri Eski Ayanoz veya Depeköy adıyla anılmaya başlandı. Bölgede Ayanoz köyünün taşınmasından oluşan idari boşluk Alacami ve Kızıllar-önü köyünün kurulması ile dolduruldu.

Ayanoz köyünün yeni yerinde tutunmasında ve gelişmesinde Perge-Sillyon-Aspendos antik şehirleri arasındaki yol güzergâhında olması etkili olmuştur. Çünkü bu yol XIX. yüzyılda antikite uzmanlarının ilgisini çekmekteydi. Bu yüzden Daniell adlı bir seyyah bu yolu geçerken Kuşlar köyünde tehlikeli bir hummaya yakalanmış ve sonra Adalya'da vefat etmiştir.⁷⁸ Ayrıca köyden Serik ve Manavgat'tın sahil kısmında kışlayan Yörüklerin göç yolu olarak kullandıkları bir yol da geçmektedir. Esasen antik yol ile göç yolu Kuşlar hatta Zaimler köyüne kadar aynı güzergâhtan geçmektedir. Zaimlerden itibaren antik yol Sillyon'a doğru giderken göç yolu ise biraz kuzeye kıvrılarak Aksu nehri üzerinde bulunan Kırkgeçit yoluna yönelmektedir.

Ayanoz köyünde büyük çaplı tarım yapan Kerimoğlu ailesi bulunmaktadır. Aile köy bölgesindeki topraklara XVIII. Yüzyılın sonları ile XIX. yüzyılın başlarında geldiği düşünülmektedir. Çakallık köyünü merkez edinen Serçeşme oğullarının gelişi göz önüne alındığında Kerimoğlu'nun da Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından sonra geldiği söylenebilir. Ayanoz köyü ile çevre köyler Kerimoğlu ailesinde uzun süre ortakçı olarak çalışmıştır. Ağa-ortakçı ilişkisi Demokrat Parti devrinde traktörlerin tarımda yaygınlaşmasına kadar sürmüştür. 1970'li yıllarda bile Kerimoğlu ailesinin büyük Ford traktörleri (5000, 6600) köyün nadir traktörleri arasındaydı.

Ayanoz ve çevre köylerin çocuklarının eğitimi için önemli olduğu için Çandır köyü okulunun inşası sırasında yaşanan sıkıntılar üzerinde özellikle durulmuştur. Ayanoz köyünün adı 1961 yılında Yeşilyurt olarak değiştirilmiştir. Günümüzde Yeşilyurt adıyla Türk idare sisteminde yerini almaktadır.

⁷⁸ Texier, Age, , s. 458. .

KAYNAKÇA

I- Arşivler

Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi, *Teke Mufassalı*, No: 107, H: 996.

Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi, DH. UMVM. 137/72, Vs. 10, 21 Şubat 1332.

II- Basın ve Salnameler

Resmi Antalya, 13 Mart 1929.

Resmi Antalya, 12 Nisan 1929.

Resmi Antalya, 10 Mayıs 1929.

Konya Vilayet Salnamesi, 1289, Def'a: V.

Konya Vilayet Salnamesi, 1314, Def'a: 27.

Konya Vilayet Salnamesi, 1330, Def'a: 30.

III- Basılı Eserler

AK, Mehmet, "Antalya'da İdari Yapı ve Nüfus (1915)", *Adalya*, S. XVII, 2014.

AK, Mehmet, "Teke Sancağında 1831 Sayımına Göre Nüfus ve Yerleşme", *History Studies International Journal of History*, Volume 6, Issue 3, April 2014.

AK, Mehmet, "Yörük ve Voynuklara Dair Önemli Bir Kaynak: Yörtük ve Voynuk Ahkam Defteri (16 Zilka'de 1116/12 Mart 1705-3 Cemaziyelevvel 1147/1 Ekim 1734)", *Belgeler*, C. 32, S. 36, Ocak 2011.

AKŞİT, Bahattin, *Köy, Kasaba ve Kentlerde Toplumsal Değişme*, Turan Kitabevi, Ankara, 1985.

ARSLAN, Hakan, "Türkiye'de Kır Sosyolojisinin Gelişiminde Antalya Köy Araştırmaları", *Antalya Kitabı-Selçuklulardan Cumhuriyet'e Sosyal Bilimlerde Antalya I*, Ed. Bedia Koçakoğlu-Bahset Karşlı vd. , Antalya, 2018, s. 1001-1016.

BAYKARA, Tuncer, *I. Gıyaseddin Keyhüsrev (1164-1211)*, Gazi-Şehit, Ankara, 1997.

BÖLÜK, Ramazan, *Serik Ağzı (Giriş-İnceleme-Metinler)*, İstanbul, 2012.

BÜBER, Selahattin, *59 Numaralı Antalya Şer'iyye Sicili Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi (H. 1329-1332/M. 1911-1913)*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2017.

CHP 1936 İl Kongresi, by. , 1937.

DURUGÖNÜL, Esmâ, *Antalya Sıyahileri*, Antalya Kent Müzesi Projesi-Kent-Müze-Tarih Söyleşileri Dizisi-10, Antalya, 2008.

- ELLİSON, Grace, *İstanbul'da Bir Konak ve Yeni Kadınlar*, Çev. Neşe Akın, İstanbul, 2009.
- Falih Rıfkı, *Bizim Akdeniz*, Ankara, 1934.
- GÜÇLÜ, Muhammet, "Müstakil Teke (Antalya) Sancağı'nın Kurulması ve İdari Düzenlemeye İlişkin Bir Belge", *Adalya*, No. III, 1997, s. 289-319.
- GÜÇLÜ, Muhammet, "1935 Yılı: Alanya ve Atatürk", *Alanya 11. Tarih ve Kültür Semineri 2006*, Ed. Faruk Nafiz Koçak, Konya, 2007, s. 276-284.
- GÜÇLÜ, Muhammet, "Kuruluşundan Günümüze Balıbey Mahallesi (Balıbey, Bali Bey, Balıbey Mahallesi)-Antalya Kentinde Bir Mahallenin Tarihi Gelişimi", *Kebikeç*, S: 18, 2004, s. 417-427.
- GÜÇLÜ, Muhammet, "Serik'te (Antalya) Değirmenci Bir Köy: Alacami Köyü Hakkında Düşünceler", *Tarih ve Günce*, I/2, 2018 Kış/Winter, s. 83-96.
- GÜÇLÜ, Muhammet, "XX. Yüzyılın Başlarında Serik", *Türk Kültürü Dergisi*, S. 391, Kasım 1995.
- GÜÇLÜ, Muhammet, *1864-1950 Yılları Arasında Serik (İdari, Ekonomik, Sosyal)*, Antalya, 2000.
- GÖYÜNÇ, Nejat, "Hane Deyimi Hakkında", *İÜ. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi*, S. 32, 1979, s. 335-342.
- IŞIN, Gül, "The Ruins at Kozan-Bodrumkaaya: Pednelissos", *Adalya*, No: III, 1998, s. 111-120.
- İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, *Antalya İli Bülteni*, S. 42, 1961.
- KARACA, Behset, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı*, Isparta, 2002.
- KARAL, Enver Ziya, *Osmanlı İmparatorluğu'nda İlk Nüfus Sayımı 1831, Başvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü Yayınları*, Ankara, 1943.
- Karanlık Sokak'ta Aydınlanma Aksu Köy Enstitüsü*, Yay. Haz. Yeni Kuşak Köy Enstitüler Derneği, Antalya, 2011.
- KARPAT, Kemal H. , "Social Effects of Farm Mechanization in Turkish Villages", *Social Research*, 27 (1), 1960, s. 83-103.
- KISA, Ahmet, "Müstakil Teke (Antalya) Mutasarrıfı Sabur Sami Bey (Draz) ve Faaliyetleri (24 Ağustos 1914-17 Nisan 1916)", *Tarih Araştırmaları Dergisi*, C. 39, S. 68, 2020, s. 474-503.
- KOLARS, John F. , *Tradition, Seasen and Change in a Turkish Village*, Illinois, 1963.
- KORKUT, M. Şerif, *Hayattan Çizgiler Tanıdıklarım*, İstanbul, 2006, Ötüken Neşriyat.
- MAYAK, Faysal, *Cumhuriyet Halk Partisi Antalya Teşkilatının Faaliyetleri (1931-1951)*, İstanbul, 2015.
- Mülazım Mustafa Hulusi, *Bir Kalpaklımın Milli Mücadele Günlüğü*, Yay. Haz. Bayram Kodaman-Fahrettin Tızlak, Isparta, 2006.
- PEKMAN, Adnan, *Perge Tarihi*, Ankara, 1989.

- SARIÇELİK, Kerim, "Teke (Antalya) Sancağı'nın Konya Vilayeti'nden Ayrılarak Bağımsız Hale Getirilmesi ve İdari Yönden Yeniden Düzenlenmesi", *Bilgi- Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 93, Bahar 2020, s. 85-114.
- SELEKLER, Macit, *Yarım Asrın Arkasından-Antalya'da Kemer*, Melli, İbradı, Serik, İstanbul, 1960.
- SPRATT, T. A. B.-FORBES, Edward, *Müteveffa Rahip E. T. Daniell'in Eşliğinde Milyas, Kibratis ve Likya'da Yolculuklar*, C. II, Çev. Doğan Türker, Antalya, 2008.
- Süleyman Şükrü, *Seyahatü'l-Kübra*, Yay. Haz. Hasan Mert, Ankara, 2013.
- TC. Dahiliye Vekaleti, *Son Teşkilat-ı Mülkiyede Köylerimizin Adları*, İstanbul, 1928.
- TEXIER, Charles, *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, Çev. Ali Suat, Latin Harflerine Aktaran: Kazım Yaşar Kopruman, Sadeleştiren: Musa Yıldız, C. 3, Ankara, 2002.
- TÖNÜK, Vecihi, *Türkiye'de İdari Teşkilat*, Ankara, 1945.
- TÜTENGİL, Cavit Orhan, "İhsaniye Köyü İncelemesi", *İÜ. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, S. 9, 1954, s. 37-58.
- ÜLKEN, Hilmi Ziya, KÖSEMİHAL, Nurettin Şazi, TANYOL, Cahit, "Karataş Köyü Monografisi", *İÜ. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, S. 6, 1950, s. 87-103.
- ÜNAL, M. Ali, "XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağında Aşiret ve Cemaatler", *S. Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 2, 1996, s. 227-228.
- YURDUSEVEN, Mehmet, "Antalya İhsaniye Köyü İncelemesi", *İÜ. Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi*, S. 15, 1960, s. 99-104.

IV- Şahıslar

- Avni Topuz, Ayanoz, 1945, Görüşme Tarihi: 6 Aralık 2017.
- Hasan Ali Topuz, Ayanoz, 1941, Emekli Öğretmen, Görüşme Tarihi: 7 Aralık 2017.
- Hava Güçlü, Kızıllar-Çakal, 1938.
- Mustafa Güçlü, Gebiz, 1932, Çakal Aşireti mensubu.
- Prof. Dr. Turan KAÇAR, Medeniyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Eskiçağ Tarihi Öğretim Üyesi.

RESİMLER

Resim 1: Ayanoz (Yeşilyurt) Köyünde Kerimoğulları'na Ait Konak (Foto. Recep Karanfil, 14 Kasım 2020)

Resim 2: Ayanoz (Yeşilyurt) Köyünde Kerimoğulları'na Ait Konak (Foto. Recep Karanfil, 14 Kasım 2020)

Resim 3: Ayanoz (Yeşilyurt) Köyünde Kerimoğulları'na Ait Konak (Foto. Recep Karanfil, 14 Kasım 2020)

Resim 4: Kerimoğlu Mehmet Ağa Camii-1959-Yeşilyurt Köyü Camii, 1960 (Foto. Recep Karanfil, 14 Kasım 2020)

Resim 5: Ayanoz (Yeşilyurt) Köyünün Camii Minaresinden Genel Görünüşü (Foto. Recep Karanfil, 14 Kasım 2020)

Resim 6: Ayanoz (Yeşilyurt) Köyünün Camii Minaresinden Genel Görünüşü (Foto. Recep Karanfil, 14 Kasım 2020)

